

DOMNICA RADULESCU

A trieszti gyors

Fordította:
MALLÁSZ RITA

DOMNICA RADULESCU

A trieszti gyors

ATHENAEUM

A fordítás alapjául szolgáló mű
Domnica Radulescu: *Train to Trieste*

Copyright © Domnica Radulescu, 2008

Hungarian translation © Mallász Rita, 2009

Kiadta az Athenaeum Kiadó, az 1795-ben alapított
Magyar Könyvkiadók és Könyvterjesztők Egyesülésének tagja.
Felelős kiadó az Athenaeum Kiadó ügyvezetője
1086 Budapest Dankó u. 4–8.
Telefon: 235-5020, Fax: 318-4170
E-mail: athenaeum@lira.hu
Honlap: www.athenaeum.hu

Felelős szerkesztő: Tracikievicz Zsófia
Műszaki vezető: Rác Julianna
Borítóterv: Weiler Péter
Tördelés: Pala Bt.

Készült a Reálszisztéma Dabasi Nyomda Zrt.-ben, 2009-ben
Felelős vezető: Vágó Magdolna vezérigazgató

ISBN 978-963-9797-85-7

Alexandernek és Nicholasnak

ELSŐ RÉSZ

Narancsholdak

Elindultam a Fekete-tengertől; bőröm bronzszínű és sós, kócos hajamat kiszívta a nap. Vonatunk elhalad az ibolyakék tenger és a Bukarest környéki napraforgóföldek mellett, majd a hegyeken átvágva gyantaszagú erdőbe ér.

Tizenhét éves vagyok. Nyaranta szüleimmel rendszerint otthagyjuk Bukarest tikkasztó utcáit, és két hetet töltünk a tengeren, majd további két hónapot a Kárpátok lábánál, nagynéném brassói házában. Általában alig várom, hogy a hegyekbe érjünk: szomjazom a hűvös, friss illatú levegőt és a napkelték ragyogását.

Idén csak ketten jöttünk anyámmal. Este érkezünk a tengerről, és én azonnal sétálni akarok egyet a környéken. Nina néném, anyám húga szerint inkább pihennem kéne, sem hogy az utazástól felhevülve, csatakosan kimenjek az utcára. Nina néni szelíd és halk szavú, mintha mindig azon aggódna, hogy tanácsaival megbánt valakit. Éppen anyám ellentéte, akinek éles hangú kinyilatkoztatásaira mindig mindenkinek oda kell figyelnie.

Kis unokatestvéreim, Miruna és Riri szintén marasztalnak, hogy inkább játsszam velük. Miruna lassan tízéves, és neki van a legkékebb szeme, amit valaha láttam. Most sírni

kezd, és azt panaszolja, már soha nem játszom velük, és hogy utál engem. Riri fejbe dob egy fa játékdobozzal. Ő még csak öt éves, és a szeme fekete, mint a kökény. Majd később játszunk, mondom nekik. Ion bácsikám az egyetlen, akit nem érdekel, mit csinállok: hangosan hortyog a konyhai kanapén, mert még ahhoz is fáradt volt, hogy az ágyig elmenjen.

Le kell hűtsem naptól felhevült testemet a friss hegyi levegőn: mielőtt anyám vagy a húga egy szót is szólhatnának, már rohanok is le a lépcsőházban, ki a hűvös éjszakába. Júniusra általában már teljesen elegendő lesz Bukarestből, a fáradt tömegeből, az izzó aszfaltból, az irdatlan, szürke, francia stílusú épületekből, a lassan vánszorgó trolibuszokból. Az a kis kerülő a tenger felé mindig olyan, mintha rövid időre valami tündérmesébe csöppennék. Ahogy reggelente a parton magasodó tökéletes fehér oszlopok közül elnézem a smaragd- és ibolyaszínben játszó tengert, a látvány egyszeriben visszarepít abba az időbe, amikor még Ovidius töltötte száműzetését ezeken a partokon. Najádnak képzelem magam, amint ábrándosan kószálok a forró homokon, és lassan belesiklom az algacsipkés vízbe, a gyöngyházfényű kagylók közé. A második hét végére rendszerint már fizikai fájdalmat érzek a naptól és a rögtönzött sátraival, színes törlőközőivel mindent betérítő bukaresti tömegtől.

Ilyenkor kezdek vágyódni a fenyőerdők hűvös árnyéka után.

Itt végre otthon vagyok; nem tündérmesében, de nem is olyan helyen, ahonnan menekülni akarnék. Itt épek érzi magát a testem, és a szívem is egyenletesen ver. Az utcákat határoló vastag kőfalak mögül gyerekhangok szűrődnek ki. A járdák mentén a kertekben vérvörös pipacsok és

narancssárga büdöskék nyílnak. A sarkon túl hatalmas piac van; ide hallom, ahogy a kofák nagy hangon kínálgatják portékájukat: paradicsomot, retket, görögdinnyét, újkrumplit. A piac az egyetlen hely, ahol sorban állás nélkül lehet ennivalót kapni. Nyaranta így aztán jobban táplálkozunk Romániában.

Egyszer csak régi barátnőmbe, Cristinába botlok. Gesztenyeszínű hajfonatait koszorúban a fejére tűzte, és minden különösebb üdvözlés nélkül, mintha csak sejtette volna, hogy ma este összetalálkozunk, sietve újságolja:

– Hallottad, mi történt Marianával? Mihai megölte. Elementek túrázni pár napra április végén. Épp a Királykőről jöttek lefelé, vissza akartak érni a sátrukhoz sötétedés előtt. Mihai ment hátul, és véletlenül rálépett egy billegő kőre. A kő fejbe találta Marianát, és Mariana szörnyethalt.

Cristina zokogni kezd. Jó barátnők voltak Marianával, Cristina tőle hallott sok mindent a csokolózásról és a szerelmeskedésről, és ezeket aztán mind tovább is adta nekem. Megpróbálom magam elé idézni Marianát. Irigytelmem rekedtes hangját, és ahogyan karikákat fújta a cigarettafüstből. Imádtam, amint hanyagul a barátja ölébe huppan, közben színes cigányszoknyája röpköd körülötte. De leginkább a barátját, Mihai Simionut sikerül felidézniem. Zöld szemét, hosszú szempilláit, ahogyan romantikus dalokat penget a gitárján. Elborzaszt ugyan Cristina híre, de valahogy mégsem szomorkodom Mariana miatt.

Mihai és Mariana négy évvel idősebbek nálunk, és minket Cristinával teljesen elbűvölt az ő szerelmük. Néha követjük őket, és leskelődtünk utánuk. El-elnéztem Mihait a szemem sarkából, ahogy kézen fogva sétál Marianával,

és közben füttyörészik. Most is így képzelem el, csak senki nem fogja a kezét.

A körút helyett inkább hazafelé kanyarodunk. Cristina nem akar az egész világ szeme láttára sírni. Csinos, sárga, barackszín és kék kőházak mellett sétálunk el, egészen az utca végére, a parkig, ahol meglátjuk Mihait, amint hajdani, Marianával közös padjuk körül köröz. Ezen a padon csókolóztak és énekeltek késő éjszakákig. Mihai borostás; terepmintás túranadrágot, bakancsot és gyűrött, rövid újjú inget hord. Láttára Cristina ismét sírni kezd. Hazaküldöm Cristinát, hagyjon egyedül Mihai-jal.

Nézem, amint Mihai a füstsűrű nélküli cigarettát, a Carpațit szívja. Kárpátok, micsoda otromba tréfa. Soha nem értettem, hogy nevezhették el ezt a bűzös cigarettát az egyik legszebb természeti kincsünkről. A román cigaretta a legrosszabb a világon; keserű is, savanyú is. Hirtelen össze-szorul a szívem a látványtól, Mihai egyre csak dohányzik, és vadul fel-alá járkál bánatában. Odalépek hozzá, útját ál-lom, hogy ne tudjon kikerülni. Rám kell nézzen. Rám is néz. Megenyhül kicsit, és elmosolyodik, hunyorog a cigaretta-füsttől. Megkérdem, sétál-e velem egyet. Bólint.

Közelinek tűnik a telihold. Mihai a földet nézi, és gyorsan megy. Nem is tudok lépést tartani vele. Arcomat még mindig égeti a fekete-tengeri nap, a nyári éjszaka, a telihold és Mihai zöld szeme. Izzom, mint a parázs. Világítok a sötétben.

A boltokban nincs hús és nincsen WC-papír. A lisztet, cukrot, olajat jegyre adják. Az emberek szerint most, 1977-ben éppen olyan rossz, mint Sztálin alatt volt. De a legrosszab-bak mégiscsak azok a fekete bőrkabátos, szúrós szemű em-

berek, akik ott leselkednek minden sarkon, az összes épület összes emeletén, és belehallgatnak minden telefonvonalba. Tudni akarják, panaszkodsz-e, viccelsz-e, beszélsz-e külföldiekkel, el akarod-e hagyni az országot, és honnan szereztél nyugati cigarettát. Mégis sokan kijutnak az országból. Majd' mindennap benne van a hírekben, hogy ez és ez elment nyaralni Németországba, és soha nem jött vissza, vagy hogy valaki elindult Jugoszláviába, és valahogy Olaszországban kötött ki. *Mázlisták*, szoktuk mondani ilyenkor. Azt is mondjuk, hogy *ügyesek, jó nekik*.

Az iskolában szerves kémia, összehasonlító irodalom és nyugat-európai filozófiatörténet óráink mellett tanulunk még az ötéves tervekről, a termelőszövetkezetekről, a gép- és traktorgyártásról, és a hamarosan ránk köszöntő szocialista Kánaánról, amikor majd mindenki saját képességei szerint dolgozik, és szükségletei szerint kap. Most minden bizonnyal valami átmeneti szakaszban élünk, hiszen még a legszükségesebbekhez is alig jutunk hozzá. Kivételt képeznek persze a fő-pártfunkcionáriusok és a titkosrendőrök, akik direkt nekik szánt, titkos boltokban vásárolhatnak. A közértek viszont üresek, a csillogóan tiszta fémpolcokon csak saját eltorzított tükörképünket látjuk. Ha szerencsénk van, egy váratlan pillanatban érkezhetsz egy-egy sajt- vagy csirkeszárny-szállítmány valamelyik közeli boltba. Ilyenkor hirtelen kigyózó sorok alakulnak ki, a végük felé egyre inkább lógó orrú emberekkel, akik tudják, mire ők kerülnek sorra, a polcok újra üresek lesznek. Lapos szatyorrall ballagnak hát el, további sorok után kutatva szerte a városban, hátha valahol ők lehetnek az elsők, akik vajat, szardíniát vagy WC-papírt kapnak. Az a vicc járja mostanában,

hogy Romániában azért nincs szükség WC-papírra, mert nincs már, amit az emberek kiszarjanak.

Idén nyáron vagyok tizenhét, robbanásszerűen nővé váltam, és nem érdekelnek az üres boltok meg a jegyes cukor. Kék szememben tűz ég, hosszú végtagjaim feszesek, nyugtalanok. Búzaszínű hajam rakoncátlanul röpköd a fejem körül, testemben éhes vágyakozás. Egyedül az a fontos, hogy ez a gyászoló ember rám nézzen, észrevegye napszítta hajamat, égő arcomat, vállamat, és romantikus dalokat pengessen a gitárján. Csak nekem. Majd' megőrjít a szívéből áradó föld- és halálszag. Ott akarok lenni, a szíve friss földszagú kellős közepén. Azt akarom, hogy ő legyen az első szeretőm: ez a keserű, őrzöngő, rossz cigarettától bűzlő fiú, akinek egy halott lányért fáj a szíve.

Ebben az évben volt a nagy földrengés, a talaj repedéseiből vér- és rózsaszínű virágok törnek elő. Ez a mohó, könyörtelen fekete föld! Azon tűnődöm, vajon Marianának volt-e ideje gondolkodni, aggódni, egyáltalán felfogni saját, gyorsan közelítő halálát? Azon tűnődöm, vajon Mihai csak figyelmetlenségéből rúgott-e bele abba a kőbe, vagy volt-e még más is, amit Cristina nem mondott el nekem, vagy amiről talán ő sem tud? Tudom, hogy más fiúk is szerelmesek voltak Marianába. Azt is tudom, hogy mindig nagy bandával jártak a hegyekbe. Lehet, hogy Mariana kikezdett Raduval, Mihai legjobb barátjával. Néha csinált ilyeneket. Lehet, hogy Mihai féltékenységi rohamot kapott. Lehet, hogy szerelmi gyilkosság volt. Emlékszem, amint késő esténként dühödten veszekszenek a park szélén, ahol a környékbeli gyerekek gyülekeztek. Mariana mindig sírt, egyik cigarettát a másik után szívta, és színes szoknyáját csavargatva folyamatosan

menni készült. Ekkor Mihai vadul megragadta, hangulata egy pillanat alatt átcsapott dühből gyengédségbe, és a következő percben már sugdolóztak és csókolóztak. Megbűvöltem néztem őket, és valami édes fájdalom tört rám.

Most, hogy itt sétálok Mihai mellett, úgy érzem, a telihold még soha nem volt ilyen kövér és ennyire narancssárga, és soha nem volt még egy ilyen friss földszagú hely senki szívében sem, hogy telhetetlen királynőként beléköltözhessem.

– Leborotválták a haját – mondja Mihai – Egy nagy lyuk volt a tarkóján. Levágták azokat a gyönyörű barna fürtjeit, csak hogy jobban láthassák a lyukat a fején. Muszáj volt ezt?

Elnyomja a cigarettáját a földre, és a semmibe bámul. Tovább sétálunk kissé, előttünk dagad a hold, narancssárgán, kereken, gonoszul. Meg akarom ragadni a kezét, hogy rám nézzen.

Botladozom vacak, agyonhordott szandálomban. Lábamat feltörte a tengeri homok és a só, bőröm minden lépésnél ég, mintha izzana a föld. Mihaiba kapaszkodom, megáll. Ujjai égetik a karomat.

– Igyunk valamit – mondom –, augusztus tizenötödike van, Nagyboldogasszony napja. Ma van a névnapom.

– Azt hittem, pogány vagy – mondja Mihai.

– Az vagyok, de csak iszom a védőszentem napján. A saját névnapomat csak megünneplem.

– Mariának hívnak? Nina nénéd mindig Monának hív.

– A születésem alatt Matilda néném, apám nővére a Szűzanyához imádkozott, így aztán ő lett a védőszentem. Mona Maria.

– Mona Maria – Mihai elmosolyodik, mulattatja az aliteráció. Azt mondja, olyan, mint valami filmsztár neve.

Közben elmegyünk nagynéném háza előtt. Hallom, amint anyám lekiált az erkélyről, hogy késő van, menjek már haza. Visszakiáltok, hogy hagyjon békén; nagylány vagyok, akkor jövök haza, amikor akarok. Tovább sétálunk.

Mihai tud egy italboltot a vasútállomás mellett. Sokáig némán gyaloglunk. Látunk egy vonatot kipöfögni az állomásról, és egy párt csókolózni az utcasarkon. Féltékeny vagyok minden szerelmesre, legyen élő vagy halott. Szomjas vagyok, szédült, és minden lépéssel egyre jobban beleszeretek ebbe a fiúba. Figyelem a profilját, sűrű fekete szempilláit, szomorú zöld szemét. Ma, a védőszentem napján kit érdekel a jegyes cukor, ha pálinkát lehet kapni, azt pedig mindig lehet.

Cujkát veszünk, ezt az olcsó, pálinkaszerű szilvapárlatot, majd hazafelé kanyarodunk. Már éppen a nagynémém előtti útkereszteződésnél járunk, amikor megragadom Mihai kezét, és behúdom egy mellékutcába. A sötétséget átjárja kedvenc virágom illata, a díszdohányé, amit felénk *éjkirálynő*nek hívnak. Védőszentem egészségére meghúzzuk az üveget az utca közepén.

Úgy nevetek, hogy a könnyem is kicsordul. Egyre sokasodnak a holdak az égen. Csodálatos, amint megannyi csillagként szóródnak szét a fejünk fölött, csodálatos az éjkirálynő illata, és csodálatos fogni ennek a szomorú embernek a kezét, aki már egy ideje azon gondolkozik, hogyan is csókoljon meg. Én ugyanis élek. Itt vagyok, itt nevetek az orra előtt, aranybarnán izzom, fejem fölött a holdak tömegével. Leheveredem a járdát szegélyező fűcsíkra, a nyárfacsemeték

alá, a nagynénémék háza előtti park acélkerítése mellett. El-
sétál előttem nagynéném alsó szomszédja, egy zsák krump-
lit cipel. Megcsóválja a fejét, és mormog valamit „azokról
a városi lányokról”.

Mihai mellém hever, és így nézzük a holdakat, amint na-
rancssárga glóriákként úsznak az égen. Megáll az idő. Az
idő már nem számít, éppúgy, mint amikor Faust megkéri
az ördögöt, hogy állítsa meg a pillanatot, mert az annyira
gyönyörű. Nemrég olvastuk a *Faustot* összehasonlító iro-
dalomból. Irodalom szakos gimnáziumba járok Bukarest-
ben. Minden könyvet elolvastunk a világon. A barátaim az
angol, francia és olasz nyelvű iskolákba járnak. Apám meg
a költő- és művészbarátai szerint ez valami porszem lehet
a rendszer gépezetében. A párt, nagy igyekezetében, hogy
minden mást elpusztítson, alighanem megfeledezhetett a
mi irodalomóráinkról.

A *Faustot* egyébként nem szeretem, az a gondolat viszont
nagyon tetszik, hogy maradjon meg a jelen pillanat, mert
olyan gyönyörű. Mért kellett megírni azt a sok száz unal-
mas oldalt az ördögről meg a lélekeladásos ügyletről, ha
elég lett volna ez az egy mondat is?

Ahogy fekszem a fűben, azt akarom, tartson örökké ez a
perc – a most –, ez a nyár ebben a kis városban a Kárpátok
lábánál. Ott, Mihai szíve közepén, a frissen ásott földben
éjkirálynőként virulok, telten és illatosan.

Nem tudom, mi jött ezután. Nagynénémnél ébredek,
az unokatestvéreim mellett. Nagynéném, nagybátyám és
anyám egybehangzóan korholnak. Ezután jó pár napig nem
látom Mihait. Olyan vagyok, mint az alvajárók.

Aztán jön augusztus 23-a, a román nemzeti ünnep, a

kommunista ünnep. Ilyenkor fel kell vonulni, és kis vörös zászlókat lengetve skandálni kell: *Nicolae și poporul, Nicolae și partidul*, Nicolae és a nép, Nicolae és a párt. Ha nem skandálsz elég hangosan, kiszúrhatnak a bőrkabátosok. Nagynénémnek és nagybátyámnak el kell menniük felvonulni. Egy felnőtt sincs otthon, unokatestvéreim átmentek a szomszédba, egyedül vagyok.

Mihaiék utcájába megyek, két sarokra van nagynénémektől, a pasztellszínű ház sor végén. Az ő házuk nagyobb, mint a többi, és nem barackszínű, nincs is bevakolva. Kőház, vörös cseréptetővel. Három lakás van benne, de mégis házformájú, kis kerttel, téglaszín acélkerítéssel az utcafront felé. Tudom, hogy Mihaiék lakása az első emeleten van; korábbi nyarakon, Cristinával portyázva sokszor láttuk az ablakon keresztül, ahogy összebújnak Marianával. Néha leselkedtünk utánuk, láttuk, ahogy egymáshoz ragad a fejük, és csókolóznak. Máskor Mihai gitározott Marianának, a dallamok hóbortos verebéként repültek ki az ablakon, és betöltötték a környezetet. Romantikus dal volt a holdsütötte hegyekről.

Fel-alá mászkálok Mihaiék utcájában, lesem a házukat. Egy arra járó asszony meg is áll, és megkérdezi, eltévedtem-e, tud-e segíteni. Nem, köszönöm – mondom –, csak várok valakit. Erre, mintha csak igazat szóltam volna, kicsapódik a ház súlyos üvegajtaja, és Mihai lép ki rajta, ugyanabban a gyűrött ingben és terepmintás nadrágban, ami egy hete volt rajta. Egyetlen különbség, hogy most megborotválkozott. Kicsit húzza az egyik lábát, mintha sántítana. Oda lépek hozzá. Megtorpanunk, egymásra bámulunk.

– Gyere, mutatok egy helyet a hegyekben – mondja, mintha valóban várt volna. – Ott még sose voltál, az biztos.